

Öğretmenlerinin Derste Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlara Yönelik Çözüm Stratejileriyle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi

Orhan MEDİKOĞLU¹, Osman DALAMAN²

Öz

Çalışmanın amacı; öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranış bozukluklarını belirlemek ve istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin çözüm önerilerini belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Yozgat, Kayseri, Ankara illerindeki farklı ilkokullarda görev yapan sınıf ve branş öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmadaki verilere, nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden olan “ Görüşme Yöntemi” kullanılmıştır. Görüşme yöntemlerinden “yapılandırılmış görüşme tekniği” ile verilere ulaşılmıştır. Yapılandırılmış görüşme formu iki bölümden oluşmuştur. İlk bölümde katılımcıların branşları, kıdemleri, yüksek lisans yapıp yapmama durumları, hizmet içi seminer alıp almadıkları sorulmuştur. İkinci bölümde ise “sınıf yönetiminde sınıf içinde karşılaşılan istenmeyen davranışlarının neler olduğu sorulmuş ve karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları için kullandığımız baş etme yollarını yazınız” şeklinde sorular katılımcılara sorulmuştur. Verilerin analizinde, nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Sınıf ve branş öğretmenlerinin sınıflarında görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının neler olduğu ve öğretmenlerin bu davranışlar ile nasıl baş ettiklerine ilişkin görüşlerini ortaya koymak için frekans dağılımından yararlanılmıştır. Araştırma sonuçlarından elde edilen verilere göre sınıfta öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen davranışlar;% 23,4’ü derste izinsiz konuşmak, %33,2’i arkadaşlarına şiddet uygulamak,%9,1’i sınıfa kesici aletler ile gelmek,%26,5’i hiperaktiveden kaynaklı sınıfta gezinmek, % 21’i sınıfta kullanılan araç ve gereçlere zarar vermek olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışlara karşı kullandıkları stratejiler ise; % 48,6 uyarma, % 33,6’sı ödül ve ceza verme, %39,8’i görmezden gelme, %28,5’i rehberlik servisine yönlendirme olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler

İstenmeyen davranışlar,
Sınıf yönetimi,
Hatalı ya da istenmeyen,
Davranışlar,
Çözüm önerileri

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 24.12.2017
Kabul Tarihi: 04.06.2018
E-Yayın Tarihi: 20.12.2018

Unsolicited Student Behaviors Relating to Teachers' Dereference and Determination of Teacher Opinions Related to Solution Strategies for Such Behavior

Abstract

The purpose of this study is; to determine the unwanted behavioral disturbances that teachers encounter in class and to suggest solutions for undesirable student

Keywords

Unwanted behaviors,
Classroom management,
Incorrect or unwanted,

¹ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye, orhan_hoca3842@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9960-8873>

² Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Türkiye, odalaman@konya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-9265-0446>

behaviors. The study group of the study consists of class and branch teachers working in different primary schools in Yozgat, Kayseri, Ankara in the spring semester of 2016-2017 academic year. In the study, "interview method" which is a qualitative research data collection method was used. Interviewing methods have been reached through structured interview technique. The structured interview form consists of two parts. In the first part, participants were asked whether they had branches, seniority, whether they had graduated or not, in-service seminars. In the second part, participants were asked, "What are the unwanted behaviors encountered in the classroom in classroom management and what are the ways to cope with the unwanted student behaviors that are encountered?". In the analysis of the data, content analysis technique was used from qualitative research methods. Frequency distribution was used to reveal what the unwanted student behaviors of classroom and branch teachers are in their classes and how teachers express their views on how to deal with these behaviors. According to the results obtained from the research results, 23.4% of the teachers reported unauthorized behavior, 33.2% were violent to their friends, 9.1% were coming to class with cutting tools, 26.5% hyperactivity-induced class, and 21% were classified as harming the instruments and equipment used in the class. Strategies that teachers use against unwanted behavior in class are; 48.6% were excited, 33.6% were rewarding and punishing, 39.8% were ignoring, 28.5% were referring to guidance services.

Behavior,
Solution suggestions

ArticleInfo

Received: 12.24.2017

Accepted: 06.04.2018

Online Published: 12.20.2018

Giriş

Sınıf düzeni, öğretmenin becerilerine ve ona verilen desteğe bağlıdır (Craig, 1989:174, Başar, 2008:116). Bu destek okul yönetiminden, meslektaşlarından, öğrencilerden gelmeli, okul düzeni ile sınıf düzeni arasında uyum olmalıdır (Doyle, 1986:424, Başar, 2008:116). Sınıf yönetiminin özünde öğrencilerin öğrenmelerine yardımcı olacak düzenli ve güvenli bir sınıf ortamının oluşturulması yatar (Çalık, 2009).

Sınıf geçmiş yaşantıları, değer yargıları kültürleri ilgileri yetenekleri ve zekâ düzeyleri bakımından farklı özelliklere sahip öğrencilerden toplumsal bir gruptur. Sınıfta yer alan öğrencilerin gereksinimleri, beklentileri, öncelikleri, hazırbuluşluk düzeyleri, öğrenme hızları, öğrenme biçimleri, çalışma alışkanlıkları, tutumları, duyguları farklılık gösterir (Öztürk, 2002:156, Sarıtaş, 2006:169). Farklılıklar bazı durumlarda sınıfın havasına hoş bir renk, güzel bir anı katarken bazı durumlarda ise sınıfın psikolojik ve duygusal yapısına zarar verebilmektedir. İşte bu tür davranışlar istenmeyen davranışlar olarak nitelendirilmektedir (Tertemiz, 2000;54, Sarıtaş, 2006:169). Galloway, Ball ve Seyd (1982), öğrencinin davranışının algılanmasına vurgu yaparak istenmeyen davranışı, “öğretmen tarafından problemlenmiş, uygun olmayan ve rahatsız edici görülen davranış” şeklinde tanımlamışlardır (Ünal, 2011:257). İstenmeyen öğrenci davranışı, sınıftaki öğrencilerin ve çevresindeki arkadaşlarının öğrenmeyi, güvenliklerini olumsuz yönde etkileyen, sınıftaki olumlu öğrenme ortamını bozarak zihinsel, duygusal ve fizyolojik değişimlere neden olan davranışlardır. Martin ve Pear (1992, akt. Özer, 2014)’a göre ise istenmeyen davranış, öğretmenin beklentileri ile öğrencilerin davranışları arasındaki farktır. Sınıftaki istenmeyen davranışlar; sınıf düzenini ve eylemlerini bozar, amaçlara ulaşmayı engeller ve özellikle zaman kaynağının kötü kullanımına neden olur (Başar, 2003:117). Burden (1995)’a göre istenmeyen davranışı, “öğrencinin belirli bir zamanda akademik eylemleri tehdit eden ve sınıf etkinliklerinin akışını olumsuz etkileyen her türlü öğrenci davranışı” olarak tanımlamıştır. Başar (2008)’a göre de, “okulda eğitsel çabaları engelleyen her türlü davranış” istenmeyen davranış olarak isimlendirilir. Bunların olumsuz etkileri derece derece olur. İstenmeyen davranışların bir kısmı, en büyük etkisini davranışı ortaya koyan birey üzerinde belli eder; ama bir kısmı bunun ötesinde öğretmeni, dersi ve sınıfın tümünü olumsuz etkiler. İstenmeyen davranışlar, okulda ya da sınıfta öğrenme-öğretmen etkinliklerini kesintiye uğratan, engelleyen, öğrencinin kendi öğrenmesini ve başkalarının öğrenmesini engelleyen, fiziksel ve psikolojik olarak rahatsızlık yaratan ve mala-mülke zarar veren davranışları kapsar (Levin ve Nolan, 1996; Burgaz ve Ekinci, 2006:4).

Charles (1999), öğretmenlerin kendi aralarında fikir birliğine vardıkları beş tip istenmeyen öğrenci davranışı bulunmaktadır: Saldırgan davranışlar: Öğrencilerin, öğretmenlerine ve sınıftaki arkadaşlarına karşı sözel ve fiziksel saldırı. Ahlakı aykırı davranışlar: Yalan söyleme, hırsızlık yapma,

sınavlarda kopya çekme. Otoriteye meydan okuma: Reddetme, öğretmenin istediklerini yapmaktan kaçma. Dersi bölme: Yüksek sesle konuşma, derste sınıfta dolaşma, bağırma. Sorumluluk almaktan kaçınma: Verilen sorumlulukları yapmama veya geç yapma, amaçsızca sınıfta dolaşma (Sadık, 2008; Çetin, 2013). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışları şunlardır; sınıfın fiziksel özelliklerinin yetersizliği, öğrencilere sorumluluk verme biçimi, öğretmenin sınıf yönetimi becerisi, öğrenciden kaynaklanan nedenler, öğretim etkinliklerinin öğrencinin ihtiyaç ve ilgilerine uygun olmaması, öğretim etkinliklerinin planlamaması, sınıfta sorunlu özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin bulunması, öğrencilerin gelişim özelliklerine bağlı değişkenlerden oluşan sorunlar, öğrencilerin birbirleriyle ilişkisidir (Korkmaz, 2005:176; Öztürk, 2002:172; Ada, 2005; Ünal ve Sefer, 2000:161; Akçadağ, 2006:281; Ataman, 2000:191; Çetin, 2013).

Öğrenci davranışları etkileyen birçok etmen vardır. Yiğit (2004, 155) bu faktörleri sınıf içi ve sınıf dışı etkenler olarak sınıflandırmaktadır. Sınıf dışı etmenler çevre ve özellikleri, okuldaki bireyler arasındaki uyumsuzluk ve geçimsizlik, akademik başarısızlık, öğrenciler için öğrenme fırsatlarının eşit olmayışı, öğretmenin sosyal ve akademik deneyimi olarak sıralanmaktadır. Öğrenme ortamları ise, öğrenme ortamının sağlıklı olması, sınıfta öğrencileri olumsuz davranışlara yönlendirecek öğrenci varlığı, öğretmenlerle ilgi öğrencilerde egemen olan yanlış inançlar. Öğretmenin öğrencinin tepkisini çekecek, türden davranışları sıklıkla sergilemesi şeklinde sıralanmaktadır (Korkmaz, Korkmaz ve Özkaya, 2009:121). İstenmeyen davranışlar sınıf ortamındaki sorunlardan kaynaklanıyor olabileceği gibi, sınıf dışı etkenlerden de kaynaklanıyor olabilir. "... Sorunların nedenleri "kök sorun", belirtileri de "yansıma sorun" olarak algılanmalıdır. Kök sorunlar, asıl, neden, kaynağırlar ve yansıma sorunları üretirler. Kök sorunlara yönelmek yerine yansıma sorunlarla uğraşmak, düşmanla savaşmak yerine gölgesi ile savaşmaya benzer, çoğu kez kaynak ve umut yitimi ile sonuçlanır. Yapılması gereken, sorunun görüntüsü ile uğraşmak yerine, nedenlerini ortadan kaldırmaktır (Başar, 1994).

Yukarıdaki ifadeden de anlaşılacağı gibi öğrencinin sınıf dışında karşılanmamış olan fiziksel, duygusal, psikolojik vb. ihtiyaçları çocuğun davranış ve kişilik bozuklukları geliştirmesine neden olabilir ki bu sık rastlanılan bir durum olarak kendini göstermektedir. Öyleyse öğretmenler öğrencilerinin sınıf dışındaki sorunları ile ilgilenmezse, öğrenciler ile etkileşimi sadece ders süresi ile sınırlı kalırsa; derste ne kadar emek verirse versin öğrencilerinin yanlış davranışlarını engelleyemeyebilir. Bu durumda öğretmenler ders süresinin büyük bir bölümünü problem davranışlarla uğraşarak geçirmek zorunda kalabilir. Öğretmenler bunlara sebep oluşturmak istemiyorsa öğrencilerinin bireysel sorunları ile de ilgilenmeli, dersin dışında da öğrencilerine vakit ayırmalı, uzmanlarla işbirliğine gitmeli, öğrencilerinin kök sorunlarına çözüm bulmaya çalışmalıdır.

Sınıfta Karşılaşılan Davranış Problemleri

Okula düzenli ve zamanında gelme, okul araç- gereçlerini ve materyallerini sınıfa getirme, sınıf ve ev ödevlerini düzenli olarak yapma, sınıftaki etkinliklere katılma, dersi dinleme, okul ve sınıf kurallarına uyma gibi davranışları gösteren öğrenciler sorunsuz öğrenci olarak nitelendirilirler ve genellikle öğretmenler bu tip öğrencilerle ilgilenmekten hoşlanırlar. Bu şekilde davranan öğrenciler genellikle başarılı olurlar ve hedeflerine ulaşırlar. Ancak bunlara uymayan, öğretmenlerin beklentileri dışında davranan kısaca sınıfta istenmedik davranışlar sergileyen öğrencileri de hemen hemen her sınıfta görmek mümkündür (Erden, 2003).

Öğrencinin sınıfta alışkanlık hâlinde geç gelmesi, ödevlerini zamanında tamamlayamaması, yersiz konuşmalarla ya da gürültülerle öğretmenin ders ilerlemesini kesmesi gibi davranış problemleri sınıflarda oldukça sık karşılaşılan durumlardır ve bütün sınıflarda, her yaşta öğrenciler arasında öğretmenlerce gözlemlenir. Bazı öğrencilere yalnızca sınıf ortamında dikkat edilmesi gerekirken, bazı öğrencilere ders aralarında ve oyun ortalarında da dikkat etmek gerekmektedir. Bazı öğrenciler de istenmeyen davranışları, okulun kantininde, yemekhanede, okula gelip giderken, mahallede ya da evde gösterebilirler (Ataman, 2000). Öğretimi engelleyen, kesintiye uğratan ve öğretim için belirlenen sürenin öğretim dışı etkinliklere ayrılmasına neden olan en önemli etmen olumsuz öğrenci davranışlarıdır (Erden, 2003).

Genellikle başarı düzeyleri, sosyo-ekonomik standartları düşük, finansal ve ailevi problemleri olan öğrenciler davranış problemleri göstermektedir. Ancak bununla birlikte öğretmenin sınıf yönetimindeki yetersizliği, anlatılanların öğrenci seviyesi ile uyuşmaması, öğretmenin yapılan

etkinliğe öğrencilerin tamamını dâhil edememesi de sınıf içerisinde davranış problemleri yaratabilir (Ekşi, 2004).

Sorunlu davranışlara neden olan sınıf içi ve sınıf dışı faktörler söz konusudur. Burada öncelikle sınıf içi etmenlere yer verilmiş, devamında sınıf dışı etmenler üzerinde de durulmuştur.

Öğretmenden kaynaklanan nedenler:

1. Çocuğın davranışlarına tutarlı tepkiler vermiyorsa,
2. Doğru davranışı ödüllendirmiyorsa,
3. Öğrencinin yeteneklerine uygun beklenti ve isteklerde bulunmuyorsa,
4. Öğrencinin bireyselliklerine yeterince hoşgörölü davranmıyorsa,
5. İstenilen davranışlar için model oluşturmuyorsa,
6. Sınıftaki uygun olmayan davranışları ceza ile kontrol ediyorsa, sınıfta uygun olmayan davranışların görölme sıklığı artabilmektedir.

Öğrenciden kaynaklanan nedenler:

1. Öğretmenine aşırı bir biçimde bağılysa, sürekli öğretmenin ilgisini çekmeye çalışıyor ve bu yüzden arkadaşlarının dikkatini dağıtıyor,
2. Dikkatini toplamakta ve sürdürmekte güçlük çekiyorsa,
3. Savruk ve dağılyksa,
4. Diğer arkadaşlarının çalışırken rahatsız ediyorsa, çalışmalarını bölüyorsa,
5. Okula, arkadaşlarına ve öğretmenlerine karşı olumsuz bir tutum geliştirmiş ise,
6. Kişisel öz bakım ve temizlik alışkanlıklarını yeterince geliştirememişse,
7. İçine kapanmışsa,
8. Okula, arkadaşlarına ve öğretmenlerine karşı saldırgan bir tutum içerisindeyse,
9. Kendisini okul ve öğrenmelerine karşı güdeleyemiyorsa, yine sınıfta uygun olmayan davranışların görölme sıklığı artabilmektedir (Akçadağ, 2006).

Öğretmen ve öğrenciden kaynaklanan sebeplerin dışında sınıfın fiziksel yapısının ve eğitim programlarının da öğrenme için uygun olarak düzenlenmesi önem taşımaktadır. Eğitim programları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilerek temel disiplinler çerçevesinde uyulması gereken temel ölçütleri belirleme durumundadır. Bununla birlikte ülkemizde bulunan çevresel koşullardaki farklılıklar öğretmenleri programdaki temel ölçütleri dikkate alarak düzenlemeler yapma ihtiyacı ile karşı karşıya bırakabilir (Akçadağ, 2006).

Sınıftaki fiziksel durum açısından bakıldığında;

1. Sınıfın görüntüsü rahatsız edici ise,
2. Sıralar rahat ve oturmaya uygun değilse,
3. Isı ve ışık gereğinden az ya da çoksa,
4. Rahatsız edici sesler varsa,
5. Sınıflar çok kalabalıksa,
6. Sınıf büyüklüğü uygun değilse sınıfta olumsuz bir etkileşim ve buna bağılı olarak davranış problemleri meydana gelebilir (IMER, 2000). Bu durumlar göz önüne alınarak sınıfta gerekli düzenlemeler yapılabilir.

Bazı durumlarda öğrenciler arasındaki etkileşimin sonucunda bir grup öğrenci birleşerek olumsuz davranışlara neden olabilir. Çalışma ve davranış standartlarına uymama, sınıftaki bir öğrenciye topluca tepkide bulunma, gösterilen olumsuz bir davranışı sınıfça onaylama, çevredeki değişikliklere uyum sağlamama ve sınıf bütünlüğünü bozma gibi davranışlar bireysel olmaktan çıkıp grupça onaylanmış olabilir. Böyle durumlarda olumsuz davranışı gösteren öğrenci sayısının artması, sınıfta daha ciddi boyutlarda sorun yaratabilir. Bu tür davranışlara engel olarak, olumlu bir sınıf dinamiği yaratılabilir (Erden, 2003).

Diğer yandan küçük yaştaki çocukların rastlantısal davranış bozukluklarının nedenlerinden biri, bu yaş grubunun en belirgin özelliğinin ne yapabileceklerini ve neleri yapamayacaklarını deneme

yanılma yolu ile öğrenmeye çalışmaları olabilir. Çocuklar ancak bu yolla büyüklerin ne zaman olumlu ne zaman olumsuz tepki vereceklerini göreyerek sınırlarını belirleyebilmektedirler (Duman, 2004).

Ayrıca öğretmen, öğrencinin kişilik özelliğinden, kalıtsal etmenlerden ya da çevreden kaynaklanabilecek ve normal bir çocuk ya da ergen tarafından gösterilmeyen davranış bozuklukları ile de karşılaşabilmektedir. Bu tür davranışların etkili bir sınıf yönetimi ile çözülmesi olası değildir. Başarısızlık sendromu, mükemmeliyetçilik, düşük beklentili olma, düşük başarı, düşmanca saldırganlık, pasif saldırganlık, meydan okuma, hiperaktivite, dikkat dağınıklığı, olgunlaşmama, arkadaşları tarafından reddedilme, kenara çekilme gibi bazı davranışlar ancak rehberlik birimi, aile ile işbirliği ve hatta psikolog, psikiyatrist gibi uzman kişilerin yardımı ile çözülebilir (Erden, 2003).

Bütün bunların yanında öğrencilerin öğrenme hızlarının farklı olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Sınıftaki öğretim etkinlikleri öğrencinin öğrenme hızına uygun, onu belli bir düzeyde zorlayacak seviyede olması gereklidir. Öğrenmeye ilişkin alan yazında da çocukların yetişkinlerin zannettiğinden daha yüksek öğrenme kapasitesine sahip oldukları ortaklaşa kabul edilen bir konudur (Özden, 2003).

Öğrencinin asgari de olsa zekâsını kullanmasını gerektirmeyen işler hiçbir ilgi uyandırmamaktadır. Zekâdan kaynaklanan yaratıcılık insanın psikolojik bir gereksinimi olduğundan, bu gereksinim giderilmediğinde, zihinsel durgunluktan kaynaklanan doyumsuzluk halleri meydana gelebilir. Aynı şekilde öğrencinin zekâsını ve kapasitesini aşacak tarzdaki işler de aşırı zihinsel yorgunluk, başaramama korkusu ve hatta özgüvenle ilgili problemlere neden olabilir (Toprakçı, 2002).

Bazı durumlarda üstün zekâlı öğrencilerin bile başarısız olduğu gözlenebilir. Bunun nedeni genellikle, öğrencinin dersi sevmemesi, ilgilenmemesi, yeteneklerini kullanamaması olabilir. Bu tip öğrenciler dersle ilgili sorumlulukları çabuk bitireceklerinden, sıkılmalarını önlemek için okulda yeteneklerini geliştirici çalışma ve yarışmalara yönelmek yerinde olur (Ercan, 2000).

Özetle sorunlu davranışların temelinde insanın karşılanmayan gereksinimleri sonucu oluşan dürtüler yatmaktadır. Sorunlu davranış toplumun yazılı olan olmayan kuralları ve bireysel yargılarla çelişen davranışlar olarak adlandırılabilir. Okul açısından bakıldığında ise sorunlu (istenmeyen) davranışlar eğitsel çalışmalara engel oluşturacak her türlü davranış olarak nitelendirilebilir (Başar, 1994).

Sınıfta eğitim öğretim faaliyetlerini ve öğrenci ile etkileşimi engelleyen ya da başkaları için tehlike oluşturacak durumları yaratan davranışlar sınıfta sorunlu davranış olarak adlandırılabilir. Bu tip davranışlar bazen sadece sınıf ortamında, bazen de ders dışında ve hatta okul dışındaki ortamlarda da gözlenebilir. Davranış problemleri sadece öğrencinin uygun olmayan davranışları değil, bunun yanında öğrencinin göstermesi gereken davranışları yeterli sıklıkta göstermemesi veya öğrencinin nasıl davranması gerektiğini bilememesi gibi durumları da içermektedir.

Öğretmenlerin sınıf ortamında yüz yüze oldukları iki çeşit davranış problemi bulunmaktadır: Uygun olmayan sınıf içi davranışlar ve kötü çalışma becerileri. Sınıftaki öğretimin ilerleyişine etki yapan, öğretmen ve arkadaşlarıyla olan etkileşimini engelleyen ya da diğerleri için tehlike oluşturacak durumları yaratan davranışlar sınıf yönetimi kapsamında ele alınmaktadır. Örneğin, uygun olmayan sınıf içi davranışlar denilen, söz almadan konuma, kavga, ağız dalğı, yerinden kalkarak sınıfta dolaşmak, sınıftaki etkinliklere katılmama, yaşına uygun olmayan bebeksi davranışlar, bu kategoride yer alan davranışlardır (Özyürek, 1998).

Öğretmen ve öğrenci tarafından ortaya konulan akademik başarılar, öğrencinin akademik alandaki gelişmelerle ilgili yapması gerekenleri belirten davranışlar da çalışma becerileri olarak benimsenmektedir. Örneğin, çalışma becerilerinden, ödevlerini zamanında ve istenildiği biçimde yapmamak, sınıftaki tartışmalarda ve öğretmenin ders sunumunda dikkat yetersizliği göstermek, sınıfta öğretmenin yönergelerine uymama ve çalışma zamanını iyi kullanamama bu davranışlardandır.

Problem davranışlar üç biçimde kendini gösterir: Öğrencinin uygun olan davranışları düşük oranda göstermesi, gösterdiği uygun olmayan davranışların oranının fazla olması, ya da öğrencinin davranış dağarcığında uygun davranış bulunmaması. Uygun olmayan her davranış için ayrı bir davranış düzenleme stratejisi bulunmaktadır. Ana hatlarıyla bu davranış stratejileri böylece belirlenebilir (Gallagher, 1988).

İstenmeyen davranışlara ilişkin yaklaşımlar şunlardır: Müdahaleci Olmayan Yaklaşım: Sınıflarda görülen istenmeyen davranışlara ilişkin öğrencilere gereken bilgiler verilerek, sınıflarda görülen davranış problemlerini öğrencilerin çözmelerini benimseyen yaklaşımdır. Davranışçı Yaklaşım: Sınıflarda görülen disiplin problemlerini öğretmenler tarafından güç ve otorite kullanarak öğrenci davranışlarının değiştirilmesini benimseyen yaklaşımdır. Sınıflarda gözlem yapılır, uygun olan davranışlar ödüllendirilerek pekiştirilir, istenmeyen davranışlar söndürülür. Etkileşimci Yaklaşım: Sınıf kuralları öğretmenler ve öğrenciler tarafından belirlenir, problemlere yönelik fikir alışverişi yaparak çözümler belirlenir (Özdemir, 2011; Çetin, 2013).

Sınıflarda öğrenme ve öğretme etkinliklerinin verimli bir şekilde devam edebilmesi için öğretmenlerin öğretim yeteneklerinin yanında, öğretmelerin sahip olduğu sınıf yönetimi stratejilerinin istenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkmasını önleme veya eğer bu tür disiplin problemleri oluşturacak davranışlar ortaya çıkmışsa bu davranışları düzeltme veya ortadan kaldırılabilmesi gerekir. Bu çalışma da, sınıf yönetiminde istenmeyen davranışların belirlenmesi ve ortaya konan çözüm önerilerinin neler olduğunun belirlenmesi bakımından önemlidir. Buradan hareketle araştırmanın amacı, ilkokullarda görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerinin karşılaştıkları, istenmeyen öğrenci davranışlarını belirlemek ve istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin çözüm stratejilerini belirlemektir. Ayrıca değişik tür ve kademelerdeki okullarda görev yapan branş ve sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışlarının neler olduğunu, istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme yollarını belirlemek temel amacı çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sınıf ve branş öğretmenlerinin sınıf yönetimi ile ilgili ders alıp almama durumları nelerdir?
2. Sınıf ve branş öğretmenlerinin sınıf yönetimi ile ilgili seminere katılıp katılmama durumları nelerdir?
3. Sınıf ve branş öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?
4. Sınıf ve branş öğretmenlerinin sınıfta istenmeyen davranışlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

Yöntem

Bireylerin tutumlarını, eylemlerini fikirlerini ve inançlarını belirleme ihtiyacı duyulduğunda kullanılan yöntemlerin başında tarama modeli gelmektedir. Tarama modeli, birçok problem alanında kullanıldığı gibi, geniş bir uygulama alanına sahip araştırma yöntemidir (Christensen and others, 2015). Tarama modeli, bir evren içinden seçilen örneklem üzerinde yapılan araştırmalar yoluyla evren hakkında çıkarsamalar yapmaya dayanır. Bu nedenle bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. İstenmeyen öğrenci davranışları ilişkin yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu yaklaşım, “dikkatle yazılmış ve belirli bir sıraya konulmuş bir dizi sorudan oluşur ve her görüşülen bireye bu sorular aynı tarzda ve sırada sorulur. Bu yaklaşım, bazı insanlardan daha yoğun ve çok, bazı insanlardan ise daha az sistematik ve yüzeysel bilgi edinilmesine yol açabilecek olan görüşmeci yanlılığını veya öznelliğini” azaltır (Patton, 1987:112, Yıldırım ve Şimşek, 2011:123).

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 yılı eğitim öğretim yılı bahar döneminde Yozgat, Kayseri ve Ankara illerindeki ilkokullarda görev yapan sınıf ve branş öğretmenleri oluşturmaktadır. Öğretmenlerin cinsiyet, mezun oldukları branşları, kıdemleri ve yüksek lisans yapıp yapmama durumlarına göre değişkenlere göre dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin cinsiyet, mezun oldukları branşları, kıdemleri ve yüksek lisans yapıp yapmama durumlarına göre değişkenlere göre dağılımları

Cinsiyet	f	%
Kadın	42	58,3
Erkek	30	41,7
Branş	f	%
Sınıf öğretmeni	52	72,2
Müzik Öğretmeni	2	2,7
Beden Eğitimi Öğretmeni	3	4,1
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni	2	2,7
İngilizce Öğretmeni	3	4,1
Fen ve Teknoloji Öğretmeni	3	4,1
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Öğretmeni	3	4,1
Okul Öncesi Öğretmeni	4	5,1
Kıdem	f	%
1-5 yıl	16	22,2
5-10 yıl	12	16,6
10-15 yıl	12	30,5
15-20 yıl	22	16,6
20 yıl ve üzeri	10	13,8
Yüksek lisans yapma durumu	f	%
Evet	5	6,9
Hayır	67	93,1
Toplam	72	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin % 58,3'ü kadın öğretmenlerden % 41,7' si ise erkek öğretmenlerden oluşmaktadır. En büyük yüzdeye sahip olan öğretmenlerin; %72,2' sinin Sınıf, % 4'nün Okul Öncesi geri kalan % 23,8'nin ise, Beden Eğitimi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, İngilizce, Fen ve Teknoloji, Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğretmenleri oluşturmaktadır.

Kıdem açısından Tablo 1 değerlendirildiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin %22,2' sinin 1-5 yıl, %16,6'nün 5-10 yıl, %30,5'sinin 10-15 yıl, %16,6'nin 15-20 yıl, % 13,8'sinin ise 20 yıl ve üstü kıdeme sahip olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %6,9'nün yüksek lisans yaptığı, % 93,1'sinin ise yüksek lisans yapmadığı Tablo 1'de yer almaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulan “Görüşme Yöntemi“ olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile elde edilmiştir.

Yapılandırılmış görüşme formunda açık uçlu iki soru sorulmuştur:

1. Sınıfta karşılaştığınız istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?
2. Sınıfta karşılaştığınız istenmeyen öğrenci davranışlarına karşılık öğretmenlerin çözüm önerileriniz nelerdir?

Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların kişisel bilgilerini öğrenmek için kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Formda katılımcıların branşlarının, kıdemlerinin, yüksek lisans yapıp yapmadıklarının, sınıf yönetimi ile ilgili hizmet içi eğitim semineri alıp almadıkları ve sınıf yönetimi ile ilgili lisans eğitimlerinde ders alma durumları sorulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri, nitel araştırma yöntemlerinden olan içerik analizi tekniğine uygun yapılmıştır. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yenilebilir bir teknik olarak tanımlanmaktadır. Bir mesajın belli özelliklerinin objektif ve sistematik bir şekilde tanınmasına yönelik çıkarımların yapıldığı bir tekniktir (Büyüköztürk vd., 2008).

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde araştırmadan elde edilen bulgular verilmiştir. Sınıf ve branş öğretmenlerinin sınıf yönetimi ile ilgili ders alıp almama durumları nelerdir? ve Sınıf ve branş öğretmenlerinin sınıf yönetimi ile ilgili seminere katılıp katılmama durumları nelerdir? Sorularına yanıt aranmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin ders alıp almama ve seminere katılıp katılmama durumları sınanmış, elde edilen sonuçlar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin ders alıp almama ve seminere katılıp katılmama durumları

Sınıf yönetimine ilişkin ders alıp almama	f	%
Evet	62	86,1
Hayır	10	13,9
Toplam	72	100
Sınıf yönetimine ilişkin seminere katılıp katılmama	f	%
Evet	25	34,7
Hayır	47	65,3
Toplam	72	100

Tablo 2’de gösterilen öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin ders alıp almama ve seminere katılıp katılmama durumları incelendiğinde öğretmenlerin %86,1’inin lisans eğitiminde sınıf yönetimi ile ilgili ders aldıkları, %13,9’unun ise böyle bir ders almadıkları görülmüştür. Sınıf yönetimi ile ilgili seminere katılıp katılmama bulgusuna ilişkin ise öğretmenlerin %34,7’sinin seminere katıldığı, %65,3’ünün ise seminere katılmadığı görülmüştür.

Araştırmanın diğer alt amaçları olan, “Sınıf ve branş öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen davranışlar nelerdir? ve Sınıf ve branş öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen davranışlarla baş etme yolları nelerdir?” sorularına ilişkin bulgular ise sırasıyla frekans dağılımlarıyla birlikte Tablo 3, 4, 5 ve 6’da verilmiştir.

Tablo 3. Sınıftaki öğrencilerin öğrenmesini engelleyen istenmeyen davranışlar ve baş etme yolları

İstenmeyen davranış	f	Baş etme Yolları	f
Ailenin destek olmaması	7	Sorumluluk verme	6
Birbiri ile konuşmak	8	Uyarma	14
Ders araç ve gereçlerini unutma	6	İyi örnek olanları gösterme	2
Sınıfta dolaşma	5	Görmezden gelme	9
Ders araç ve gereçlerine zarar verme	6	Ceza vermek	11
İletişim kuramama	7	Aile ile iletişime geçme	7
Derse karşı ilgisizlik, dikkatini toplayamama	7	Ödüllendirme	10
Saçını çekme	7	Kuralları hatırlatma	8
Etkinlik dışı materyal ile uğraşmak	6	Rehberlik servisine yönlendirme	9
Yüksek sesle bağırma	7	Mahrum etme	3
Sorumluluk almak istemeyen öğrenciler	6	Çevre koşullarını değiştirme	5
Toplam	72	İdareye götürme	1
		Aktif görev verme	2
		Zamanında ve yerinde müdahale	6
		Toplam	93

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmenlerin sınıf yönetiminde sınıftaki öğrencilerin öğrenmesini engelleyen istenmeyen davranışlar olarak gösterdikleri davranışların başında; ailenin destek olmaması, birbiri ile konuşmak, ders araç ve gereçlerine zarar vermek, sınıfta dolaşma, iletişim kuramama, derse karşı ilgisizlik, dikkatini toplayamama, arkadaşlarının saçını çekme, etkinlik dışı materyal ile uğraşma, yüksek sesle bağırma, sınıfta dolaşma, sorumluluk almak istemeyen öğrencilerin birbirleri ile konuşması, ders esnasında sınıfın dikkatini dağıtma, söz almadan konuşma, sınıfta gezinme, gürültü, kendi aralarında konuşma ve dikkatini toplayamayan öğrencilerin geldiği görülmektedir. Bu davranışlarla baş etme yolları olarak öğretmenlerin, en çok uyarma, ceza verme, ödüllendirme, kuralları hatırlatma, rehberlik servisine yönlendirmek ve görmezden gelme kullandıklarını ifade etmektedirler.

Aşağıda öğretmenlerin, istenmeyen davranışı gösteren öğrencilerin öğretmenlerine yönelik olumsuz davranışları ve baş etme yolları hakkındaki düşünceleri yer almış, frekans dağılımları ile birlikte Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. İstenmeyen davranışı gösteren öğrencinin öğretmenlerine yönelik olumsuz davranışları ve baş etme yolları

İstenmeyen davranış	f	Baş etme Yolları	f
Saygısız davranma-söz dinlememe	12	Uyarma	14
Öğretmenlerin sorularına ukala cevap verme	8	İyi örnek olanları gösterme	8
Öğretmenlerin derste anlattıklarını dinlememe	10	Kuralları hatırlatma	9
Öğretmen ile dalga geçmek	9	Aile ile iletişime geçme	17
Sınıfta kalmanın zorlaşmasını olumsuz şekilde kullanma	9	Çevre koşullarını değiştirme	4
Öğretmen yokmuş gibi davranma	8	Teneffüse çıkarmama	10
Yalan söylemesi	16	Ceza vermek	7
Toplam	72	Aktif görev verme	4
		Zamanında ve yerinde müdahale	7
		Toplam	80

Aşağıda öğretmenlerin, okul kuralları ile ilgili öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar ve baş etme yolları hakkındaki düşünceleri yer almış, frekans dağılımları ile birlikte tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Okul kuralları ile ilgili öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar ve baş etme yolları

İstenmeyen davranış	f	Baş etme Yolları	f
Derse zamanında girmemek	13	Kuralları hatırlatma	17
Okulda yerlere çöp atmak	10	Uyarma	12
Devamsızlık yapmak	11	Aile ile iletişime geçme	19
Kılık kıyafet kurallarına uymamak	9	Zamanında müdahale etmek	20
Sınıfta ve koridorda koşmak	14	İyi örnek olanları gösterme	9
Derste sakız çiğneme-bireyler yiyip içme	8	Teneffüse çıkarmama	12
Okul faaliyetlerine katılmamak	7	Sorumluluk vermek	18
Toplam	72	Toplam	107

Tablo 5’te görüldüğü gibi, okul kuralları ile ilgili olarak öğretmenlerin öğrencilerin 14’ü sınıfta ve koridorda koştukları, 13’ü öğrencilerin derse zamanında girmedikleri, 11’i derste devamsızlık yaptıkları, 9’unun kılık kıyafet kuralları uymadıkları, 8’i derste sakız çiğnedikleri-bir şeyler yiyip içtikleri, 7’si okul faaliyetlerine katılmadıklarını ifade etmektedirler. Bu davranışlar ile ilgili öğretmenlerinden çok, zamanında müdahale etmek, aile ile iletişime geçmek, sorumluluk vermek, kuralları hatırlatmak, uyarma, teneffüse çıkarmama yöntemlerini kullandıklarını ifade etmektedirler.

Son olarak öğretmenlerin, istenmeyen davranışı gösteren öğrencinin diğer öğrencilerle sosyalleşmesini ve iletişimini engelleyici istenmeyen davranış ve baş etme yolları hakkındaki düşünceleri frekans dağılımları ile birlikte aşağıda yer alan Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. İstenmeyen davranışı gösteren öğrencinin diğer öğrencilerle sosyalleşmesini ve iletişimini engelleyici istenmeyen davranış ve baş etme yolları

İstenmeyen davranış	f	Baş etme Yolları	f
Alay edilme	8	Örnek olay	8
Hakaret etme	6	Aile ile görüşme	12
Aşırı hareketli öğrencilerin olması	7	Bire bir görüşme	10
Küfür etme	6	Ev ziyaretleri yapma	10
Dışlanma	4	Grup çalışması yapmak	9
Mızıkçılık yapmak	5	Empati Yapmalarını sağlamak	8
İçine kapanıklık-anti sosyallik	6	Sevgi göstermek	10
Bencillik	6	Rehber öğretmen ile görüşme	9
Şiddet eğilimi	7	Şefkat göstermek	4
Uyumsuz davranma	8	Davranışın yanlış olduğunu söyleme	7
Argo konuşma	5	Uyarma	13
Lakap takma	4	Görmezden gelme	14
Toplam	72	Oyun oynatmak	2
		Toplam	116

Tablo 6'da öğretmenlerin, istenmeyen davranışı gösteren öğrencinin diğer öğrencilerle sosyalleşmesini ve iletişimini engelleyici istenmeyen davranış ve baş etme yolları hakkındaki düşünceleri verilmiştir. Tablo 6'ya göre öğretmenlerin, istenmeyen davranışı gösteren öğrencinin diğer öğrencilerle sosyalleşmesini ve iletişimini engelleyici istenmeyen davranış olarak; dışlanma ve içine kapanıklık anti-sosyallik davranışı ile karşılaştıklarını belirttikleri görülmüştür. Yine istenmeyen davranışı gösteren öğrencinin diğer öğrencilerle sosyalleşmesini ve iletişimini engelleyici istenmeyen davranış olarak, küfür etme, hakaret etme, öğretmenlerin Tablo 6'da belirttikleri diğer bulgulardır.

Bu davranışlarla baş etme yolları olarak öğretmenlerin en çok, grup çalışmalarını arttırmak, sorumluluk vermek, empati yapmalarını sağlamak, aile ile görüşme gibi yolları kullandıkları görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Sınıf, eğitim öğretimin yapıldığı ortamdır. Sınıfta sınıf içi ya da sınıf dışı etkenlerden kaynaklanan birçok neden öğrenciyi istenmeyen davranışa sevk etmektedir (Tüknüklü, 2000). Bu araştırma sonucunda ulaşılan bulgular bir bütün olarak değerlendirildiğinde ulaşılan sonuçlar ve bu araştırma sonuçlarını destekleyen araştırma sonuçları şunlardır: Öğrencilerin sınıfta birbirleri ile konuşmaları (Balay ve Sağlam 2008; Elban, 2008; Yıldız, 2006; Şenay, 2011; Aydın, 2011; Charles, 1999; Kesici ve Sarpkaya, 2013; Sayın, 2001; Çetin, 2002; Tulley ve Chiu, 1995; Aksoy, 1999); yüksek sesle bağırma (Çankaya ve Çanakçı 2011; Kapucuoğlu Tolunay, 2008; Charles, 1999; Sayın, 2001; Keskin, 2002; Çetin, 2013; Tulley ve Chiu, 1995); arkadaşlarının saçını çekmek (Dönmez ve Cömert, 2009; Keskin, 2009; Şenay, 2011; Tolunay, 2008; Keskin, 2002; Çetin, 2002), derse karşı ilgisizlik (Yüksel, 2006; Kapucuoğlu Tolunay, 2008; Aydın, 2001; Tulley ve Chiu, 1995; Aksoy, 1999), iletişim kuramama (Charles, 1999, Kesici ve Sarpkaya, 2013; Aksoy, 1999) herhangi bir istenmeyen öğrenci davranışları görüldüğü zaman; uyarma (Alkan, 2007; Kapucuoğlu Tolunay, 2008; Yıldız, 2006 ceza verme (Çelikten ve Teyfur 2014; Sipahioğlu, 2008; Çankaya ve Çanakçı 2011; Alkan, 2007; Tulley ve Chiu, 1995; Jambor, 1988 ödüllendirme (Tulley ve Chiu, 1995; Jambor, 1988, görmezden gelme (Kapucuoğlu Tolunay, 2008; Tolunay, 2008; Elban, 2006; Sarıtaş, 2006, rehberlik

servisine yönlendirme (Ataman, 2005; Kahraman, 2006; Keleş, 2006; çözüm yollarına “ yüksek“ derecede başvurdukları görülmüştür.

Elde edilen sonuçlar çerçevesinde aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

1. Araştırma sonuçlarına göre, sınıf ve branş öğretmenlerinin sınıf yönetimi yaklaşımları konusunda tam olarak net bilgilerinin olmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin kullandıkları eski yöntemleri yeni programa göre uyarlamaktadırlar. Bu nedenle M.E.B tarafından yapılacak olan hizmet içi eğitim seminerleri ile öğretmenleri sınıf yönetimi modelleri ve yaklaşımları hakkında eğitim almaları öğretmenleri sınıf yönetimi konusunda olumlu bir etki oluşturabilir.
2. Sınıf ve branş öğretmenlerinin, sınıflardaki öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önüne almalıdır. Bu nedenle öğretmenler öğretim yöntemleri çeşitlendirmelidir.
3. Öğretmenlerin, öğrencilerin ailesi ile iletişim ve işbirliği içinde olmalıdır.
4. Sınıfta öğretmenlerin sınıf yönetimini olumsuz yönde etkileyecek ders araç gereçlerin ve materyallerin eksikliği giderilmelidir.
5. Sınıf ikliminin içten ve samimi olmasına özen gösterilmelidir.
6. Sınıf kuralları oluşturulurken öğrencilerin ve ailelerin fikri alınmalıdır. Kurallar bütün öğrencilerin açıkça anlaşılır şekilde oluşturulmalıdır. Her eğitim öğretim yılı başında kurallar yeniden gözden geçirilmeli ve işlevini kaybeden kurallar değiştirilmelidir.
7. Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışları görüldüğü zaman dikkatli davranılmalı öğrencilerin kişiliklerini rencide edici tepkiler vermek yerine, istenmeyen davranışlarla ilgilenilmelidir.
8. Öğretmenlerin derslere önceden hazırlık yapmadan gelmeleri sınıfta istenmeyen davranışların görülmesine neden olabilir. Bu sebeple, öğretmenlerin dersten önce hazırlık yapmaları ve öğrencilerin derse karşı ilgi ve dikkatini yoğunlaştıracakları planlamalar yapılmalıdır.
9. Öğretmenlerin istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için kullanılacak en son çözüm yolu cezadır. Özellikle fiziksel cezalara başvurulmamalıdır.

Kaynakça

- Ada, Ş. (2005). *Sınıf içi olası sorunlara karşı alınabilecek önlemler, sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Alkan H.B. (2007). *İlköğretim öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarla baş etme yöntemleri ve okulda şiddet*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Akçadağ, T. (2006). *Sorun davranışların yönetimi ve etkili sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aksoy, N. (1999); *Classroom management and student discipline in elementary schools of ankara (Turkey)*, Unpublished Doctoral Dissertation, Division of Research and Advanced Studies University of Cincinnati, Cincinnati.
- Ataman, A. (2000). *Sınıf içinde karşılaşılan davranış problemleri ve bunlara karşı geliştirilen önlemler*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Ataman, A. (2005). *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. (Editör: Küçükahmet, L.). (4.baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aydın, A. (1998). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aydın B. (2011). Rehber öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin çözüm önerileri. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 6(4), 2469-2481.
- Balay, R., ve Sağlam, M. (2008). Sınıf içi olumsuz davranışlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. 6(2): 1-24.
- Baloğlu, N. (2001). *Etkili sınıf yönetimi*. Ankara: Baran Matbaası.
- Başar, H. (1999). *Sınıf yönetimi*. Ankara: M.E.B. Yayınları.
- Başar, H. (2001). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayınevi.
- Başar, H. (2003). *Sınıf yönetimi (Geliştirilmiş 10. Baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Başar, H. (2008). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Burden, P.R. (1995). *Classroom management and discipline*. New York: Longman.
- Burgaz, B., ve Ekinci, C. E. (2006). Lise öğrencilerinin istenmeyen davranışları ve nedenleri. Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (The Scientific And Technical Research Council Of Turkey), Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Grubu, H. Ü. Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (11. baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.

- Çalık, T. (2009). *Sınıf yönetimi ile ilgili temel kavramlar*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çankaya, İ. ve Çanakçı, H. (2011). Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yolları. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/2*, p. 307-316.
- Çetin, Y. (2002); *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaştıkları Disiplin Problemleri ile ilgili Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Çetin, B. (2013). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 14(1), 255-269.
- Charles, C. M. (1999). *Building classroom discipline*, Boston: Allyn and Bacon Publishing.
- Craig, L. W. (1989). Control structure for batch reactor control. *View Issue Toc*, 8(1), 35-39.
- Doğan, N. ve Gökyer, B. (2016). İstenmeyen öğrenci davranışları ve nedenlerine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(1), 93-105.
- Doyle, W. (1986). *Classroom organisation and management*, In M.C. Wittrock (Edt) *Handbook Of Research On Teaching*, New York: Mcmillan.
- Dönmez, B.; Cömert, M. (2009). Öğretmen adaylarının, kendilerinin ve uygulama öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme konusundaki yeterliliklerine ilişkin algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (2), 47-55.
- Duman, T. (2004). *Yeni bir döneme başlangıç, sınıf yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ekşi, H. (2004). *Sınıfta karşılaşılan davranış problemleri ve bunlara karşı geliştirilecek önlemler*. Konya: Eğitim Kitapevi.
- Elban, L. (2009). *İlköğretim öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma ve çözüm bulma durumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ercan, A. R. (2000). *Öğrenmeyi etkinleştiren başarıyı yükselten öğretmen davranışları- eğitimde temel kitaplar dizisi*. Ankara: Galeri Kültür/Eğitim.
- Erden, M. (2003). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Alkım Yayıncılık.
- Gallagher, P. A. (1988). *Behavior disorders*. New York: Lowe Publish Com.
- Güven, S. ve Özdel, İ. (2016). Sınıf ve branş öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen davranışlarla baş etme yolları. *XV. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*. Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi, Muğla, Turkey, 11-14 Mayıs.
- İlgar, L. (2000). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- İmer, G. (2000). *Öğretim ortamlarının düzenlenmesi- sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Jones, V.F. & Jones. L. S. (1998). *Comprehensive classroom management*. Creating Communities of Support and Solving Problems, Allyn And Bacon.
- Kahraman, C. (2006). *Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi ve giderilmesine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri (Edirne İl Merkez, Uzunköprü ve Havza İlçeleri Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Kapucuoglu Tolunay, A. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara karşı kullandıkları baş etme yöntemleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa
- Keleş, Z. (2010). *İlköğretim okulları birinci kademe sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla baş etme yöntemleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kesici, A. ve Sarpkaya, P. (2013). Lise öğrencilerinin sınıf içi istenmeyen davranışları. *Electronic Turkish Studies* . 8(12), 467-478.
- Keskin, R. (2009). *Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi ve istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede kullandıkları yöntemlere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Keskin, R. (2002). *Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi ve istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede kullandıkları yöntemlere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Korkmaz, İ. (2005). *İstenmeyen davranışların önlenmesi ve sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Korkmaz, N. H., Korkmaz, F., ve Özkaya, G. (2009). Elementary school physical education teachers strategies against discipline problems (Bursa province case). *İlköğretim Online*, 8(1), 119-128, [online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>.
- Levin, J. & Nolan, J.F. (1991). *Principles of classroom management. A Hierarchical Approach*, Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Lewis R. B. & D. Doorlag. (1991). *Teaching special students. In the Mainstream*. New York: Macmillian Com.
- Martin, N.K. & Baldwin, B. (1996). Perspectives regarding classroom management style: Differences Between Elementary And Secondary Teachers. *Paper Presented At The Annual Meeting Of The Southwest Educational Research Assosiation*, New Orleans.
- Özdayı, N. (2004). *Eğitim yönetimi, okul yönetimi, sınıf yönetimi*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Özdayı, N. (2004). Öğrenci ve öğretmen gözüyle sınıf yönetimi sorunlarına genel bir bakış-XII. *Eğitim Bilimleri Kongresi, (Cilt-1)*. Ankara.
- Özden, Y. (2003). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Öztürk, B. (2002). *Sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve giderilmesi, sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özyürek, M. (1996). *Sınıfta davranış yönetimi*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Özyürek, M. (1998). *Sınıfta davranış değiştirme*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Özyürek, M. (2001). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Sadık, F. (2008). *Sınıf yönetimi teori ve pratik uygulamalar*. (Editör: Yiğit, B.). Kriter Yayınevi (1.Baskı):İstanbul
- Sarıtaş, M. (2006). Öğretmen adaylarının değerlendirmelerine göre sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını değiştirmek ve düzeltmek amacıyla yararlanılan stratejiler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XIX (1), 167-187.
- Sayın, N. (2001). *Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu istenmeyen davranışların nedenlerine ilişkin görüşleri ile istenmeyen davranışları önleme yöntemleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Şenay, K. (2011). *İlköğretim okulları birinci kademedeki görevli yönetici ve öğretmen algılarına göre istenmeyen öğrenci davranışları ve önleme yöntemleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tertemiz, N. (2004). *Sınıf yönetimi ve disiplini, sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tulley, Michael ve Lian Hwang Chiu (1998); Children's perceptions of the effectiveness of classroom discipline techniques. *Journal of Instructional Psychology*, <http://web.ebscohost.com/ehost/detail?vid=1&hid=8&sid=9612c3b6-0efb-41b3-9d96-d92622fd4faa%40SRCSM1>, (Erisim Tarihi: 31.10.2007).
- Türnüklü, A. (2000). Öğrenci ve öğretmenlerin gözüyle sınıf yönetimi sorunlarına genel bir bakış. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler*. (Cilt 1, ss.375), Ankara.
- Toprakçı, E. (2002). *Sınıf örgütünün yönetimi*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Ünal, S. & Sefer A. (2000). *Sınıf yönetimi*. Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Matbaa Birimi, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, B. (2006). *Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarda kullandıkları önleyici yaklaşımlar ve bu yaklaşımların etkililiğine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Yiğit, B. (2005). *Sınıfta disiplin ve öğrenci davranışının yönetimi*. Ankara: Öğretim Yayınları.
- Yüksel, A. (2006). *İlköğretim 1. kademedeki 1., 2. ve 3. sınıflarda istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen gözlem ve görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Walker, J. E. & Thomas M. Shea. (1999). *Behavior management*. Ohio: Prentice Hall.
- Wragg, E. C. & Dooley, P. A. (1996). *Class management during teaching practice, classroom teaching skills*. London: Routledge.